

secum adducit munditiam a peccato, nam illud est sanctum, quod est mundum et immaculatum. Unde Dionysius, cap. 12 de Divin. nominibus : *Sanctitas, inquit, est absque labe intemerata puritas*; et Paulus Orosius, lib. de Liber. arbitr., circa finem : *Sanctitas, inquit, est vivere sine peccato*; et Augustinus, concion. 1 et 2 in Psalm. 31, circa illa verba : *Pro hac orabit ad te omnis sanctus*, dicit sanctum appellari, cui sunt remissa peccata. Et ideo Paulus, ad Ephes. 1, illa duo conjungit : *Ut essemus sancti, et immaculati*; et 1 ad Thessal. 4, opponit sanctitatem immunditiæ, dicens : *Vocavit nos non in immunditiam, sed in sanctificationem*. Ergo sanctificatio formaliter excludit immunditiam peccati; sanctificatio autem fit formaliter per gratiam, et est effectus connaturalis illius; ergo etiam est illi connaturale excludere formaliter peccatum.

42. *Tertia conclusio.* — *Ad expulsionem peccati etiam requiritur peculiaris voluntas Dei.* — Dico tertio : nihilominus, per justitiam inherenterem et informantem animam non expellitur peccatum, sine peculiari voluntate quasi cooperativa Dei ad remissionem peccati. Hæc assertio sequitur ex dictis capite præcedenti; diximus enim remissionem peccati passivam, et prout habet in homine effectum privativum peccati, esse mutationem aliquo modo distinctam a receptione gratiae, et effectu positivo ejus. Hinc ergo sic argumentamur : omnis mutatio facta in homine, cujuscumque generis sit, non fit sine immediato influxu Dei activo, aliquo modo proportionato effectui, quia omnis mutatio creature pendet a Deo, ut a prima-causa, immediate; ergo etiam illa mutatio, quæ fit in homine per exclusionem peccati, est immediate a Deo, et per specialem influxum seu causalitatem proportionatam. Nec dici potest sufficere influxum physicum, quo infundit gratiam, et voluntatem, qua illum vult; quia ostensum est expulsione peccati addere mutationem aliquo modo distinctam, respectu cuius ille influxus gratiæ est quasi remotus; ergo est necessarius immediatus influxus in talem mutationem, et consequenter etiam specialis voluntas proportionata.

43. *Exponitur et probatur secundo eadem conclusio.* — Secundo, declaratur et probatur assertio, quia effectum aliquem, qui est formaliter et connaturaliter a forma creata, pendere simul ab immediata voluntate, et coope ratione Dei, non solum non repugnat, verum etiam est necessarium, et in omni effectu for-

mali cum proportione invenitur; ergo neque in hoc effectu destructionis peccati repugnat, sed potius omnino est cum proportione servandum. Antecedens probatur generali ratione, quia effectus formalis formæ creatæ est aliquid creatum, et consequenter pendet immediate ex voluntate et influxu Dei. Inductione item declaratur, quia, si effectus est positivus ac realis, pendet in fieri et conservari a Deo; ut esse calidum, quod est a calore formaliter, est a Deo effective per se immediate, et modus ipse inhærentia vel informationis, qui est causalitas formæ, pendet essentialiter et immediate a Deo, et ab speciali voluntate ejus: si vero effectus sit privativus, pendet a Deo cum proportione saltem, ut suspendente concursum; ut, quando ad ingressum caloris in aquam expellitur frigus, necesse est ut Deus consequenter velit suspendere influxum, quo frigus conservabatur; nam si ipse nollet suspendere, non expellere tur, quia nulla causa est potens contra voluntatem ejus. Unde simili modo, si effectus formæ est primarius, pendet per se primo ex cooperatione Dei immediate, ac per se debita connaturaliter tali formæ. Si vero effectus est secundarius, pendet quidem ex novo influxu proportionato (sub influxu suspensionem ejus comprehendendo), et consequenter ex speciali voluntate Dei, licet connexa cum voluntate primaria effectus, et consequente ad illam, sicut declaravi in effectu secundario privativo expellendi formam contrariam. Positivi autem effectus formales secundarii, et in re ipsa distincti a primario, non inveni entur sine resultantia quasi effectiva unius effectus ex alio, sicut passio resultat ex essentia, vel relatio ex fundamento (si ab illo in re distinguitur), et tunc et ipsam resultantia et effectus resultans pendent ab speciali et immediata cooperatione Dei, propter generali dependentiam a prima causa.

44. *Secundum fundamentum pergit.* — Prima vero consequentia totius argumenti, et quod hæc doctrina sit cum proportione observanda in hoc effectu excludendi peccatum, probatur, quia est effectus secundarius justitiae inhærentis; nam est distinctus a primario, ut in capite præcedenti ostensum est, et est consequens illum connaturaliter, ut proxime diximus, et est talis effectus, qui in nobis vere fit, ut c. 11 ostensum est; ergo per se et immediate pendet ex aliquo influxu Dei, quamvis debito tali formæ ex vi primaria effectus, quia est ad aliquid naturaliter consequens ad

illam, sicut calori debetur suspensio influxus, quo frigus conservabatur. Imo in hoc effectu remissionis peccati intervenit nova et speci alissima ratio dependentia a Deo, quia ille fuit per peccatum singulariter offensus, et ideo ab illo maxime pendet peccati remissio, sine qua non potest peccatum excludi, ut in capite sequenti latius dicemus. Hic autem influxus Dei esse debet proportionatus effectui. Nam quia destructio peccati præcise sumpta non est positiva mutatio, sed expulsiva, ideo ad illam non requiritur specialis influxus Dei per modum concursus realis et positivi. Deinde peccatum habituale, seu esse in peccato, prout addit aliquid ultra privationem gratiæ seu justitiae inhærentis, non est esse physicum, sed morale per relationem ad actum præcedentem, et ideo, ut expellatur, non est necessaria suspensio alicujus divini concursus, seu influxus physicus quo peccatum conservaretur, quia habituale peccatum, maxime quoad formale ejus, non conservatur a Deo. Igitur ille concursus Dei solum per modum moralis actionis et remissionis intelligendus est, consistitque ex parte Dei in sola voluntate destruendi peccatum in homine, ex qua moralis mutatio in homine resultat, per quam ab illo expellitur peccatum. Neque inde fit hunc esse favorem extrinsecum Dei, quia licet, ut est actus voluntatis Dei, sit extrinsecus, tamen immediatus effectus ejus est in homine, ut supra declaravi. Et illemet actus voluntatis Dei est ex natura rei connexus cum voluntate infundendi justitiam, et debitus connaturaliter eidem justitiae, et ideo non reputatur novus favor extrinsecus, sed tanquam idem cum voluntate infundendi justitiam. Et ita omnia et inter se, et cum doctrinis Patrum et Conciliorum optime consonant.

45. *Respondetur ad fundamenta oppositæ opinionis, et primo ad Concilium Tridentinum.*

— *Solutio secundi fundamenti.* — Ad argumenta contraria sententia facilis est responsio. Ad verba enim ex Concilio Tridentino inducta, imprimis dicimus, esto in illis non de claretur hæc causalitas inhærentis justitiae, tamen per illa non excludi, et per alia sufficienter indicari. Deinde, licet remissio peccati sit effectus formalis inhærentis justitiae, est tamen secundarius, et distinctus aliquo modo a primario, et ideo recte dictum est cum uno effectu dari alium, vel cum infusione justitiae dari remissionem peccati, quibus verbis insinuata est distinctio, ut supra notavi, et consequenter excludit etiam morale aver sionem peccati. An vero hæc consecutio tam

dientes justificationem in sola remissione peccatorum consistere, et ideo optime dictum est cum illa infundi dona. Ad secundum, res pondetur peccatum quidem non dicere formam realem positivam gratiæ contrariam, nihilominus tamen ultra privationem physicam gratiæ addere morale deformitatem, injuriam, et aversionem a Deo permanentem in homine, quamdiu gratia caret, quia, licet gratia physice et immediate opponatur ipsius privationi, tamen consequenter et secundario opponitur deformitati peccati, quia, sicut actus peccati habet deformitatem moralem an nexam, ita etiam justitia infusa habet ex natura sua simul cum effectu physico aliquos effectus morales, ratione quorum opponitur statui peccati, etiam secundum moralem rationem ejus. Unde fit ut, licet justitia infusa et inhærens immediate expellat physicam privationem gratiæ, consequenter etiam expellat formaliter totum id quod propriam rationem peccati habet.

46. *Solutio tertii.* — *Solutio quarti.* — Et ita responsum est ad tertiam rationem; nam, licet esse physicum et morale sint diversæ rationis et ordinis, nihilominus sœpe sunt inter se connexa vinculo etiam connaturali, et inde fieri potest ut forma physica habeat ex natura sua repugnantiam cum aliquo esse, seu defectu morali. Et inde facilis etiam est responsio ad quartum, in quo postulatur quomodo peccatum gratiam, vel charitatem corrumpat, quod solet tractari præcipue de peccato actuali; non pertinet tamen ad præsentem locum, sed in lib. 11 disputandum est. Nunc autem sermo est de peccato habituali, seu quod permanet transacto actuali, et de illo dicimus ex natura sua repugnare formaliter inhærenti justitiae, quatenus avertit hominem a Deo, ad quem convertit justitia. Est tamen diversitas, nam justitia primaria confert formaliter physicam conversionem, consequenter vero etiam moralem. Peccatum vero formaliter ac per se primo consistit in aversione morali, consequenter vero et quasi materialiter etiam physicam aversionem includit. Et hoc satis est, ut peccatum et gratia sese invicem formaliter excludant, licet diverso ordine, ut sic dicam, nam peccatum, inducendo aversionem moralem, consequenter inducit privationem physicam gratiæ; justificatio vero e converso, inducendo physicam conversionem et perfectionem justitiae, consequenter excludit etiam moralem aversionem peccati. An vero hæc consecutio tam

necessaria sit, ut de potentia absoluta possit unus effectus ab alio separari, infra est disputandum.

CAPUT XIII.

UTRUM ACTUS INHÄRENTIS JUSTITIÆ, SALTEM PÆFECTÆ DILECTIONIS DEI, VEL CONTRITIONIS, EX NATURA SUA FORMALITER EXCLUDAT PECCATUM SINE ALIA REMISSIONE DEI.

1. *Quæstionis explanatio.*—Ex dictis in præcedentibus capitibus facile colligi potest, formam inhærentem ac formaliter excludentem peccatum, esse habitualem justitiam infusam; tamen, quia de actuali est hoc tempore specialis controversia, illam prius expediens, ut ita melius concludamus unicam formam, etiam quoad effectum expellendi peccatum, esse habitualem justitiam, et per se solam ad id sufficere. Circa actum vero justitiae infusæ duplex occurrit questio: una est, an sit aliquis actus gratiæ ita perfectus, ut sola sua vi, aut physica informatione sine alia remissione Dei expellat peccatum; alia est, an hujusmodi actus saltem sit talis forma, quæ connaturaliter expellat peccatum, interveniente remissione Dei sibi debita, seu connaturaliter adjuncta. Hanc posteriorem quæstionem tractabimus in capite sequenti; in hoc priorem disputandam proposuimus; quia, licet ex parte sit jam definita, et in 1 tom. 3 partis, disput. 4, ex professo eam tractaverim, nihilominus ad complementum hujus materiæ, et ad respondendum novis objectionibus, magisque veritatem confirmandam, necessaria visa est. Adverto autem quæstionem hanc diversam esse ab illa quam cap. 8 et 9 tractavi, quia, licet supponamus solum actum charitatis non conferre animæ formaliter illam internam renovationem, quæ ad justificationem simpliciter necessaria est, adhuc potest esse quæstio an saltem conferat eam rectitudinem, quæ ad expellendum formaliter peccatum sufficiat, et in hoc sensu tractatur hæc quæstio in præsenti.

2. *Affirmans opinio.*—In qua est quædam opinio, affirmans quemdam actum justitiae erga Deum, nimurum actum dilectionis Dei super omnia, et perfectam contritionem, quæ illam includit, esse formam ita per se sufficientem ad expellendum peccatum, ut sola sua informatione physica peccatum excludat, sine alia cooperatione, vel remissione libera Dei. Quia impossibile est talem actum esse in homine, et peccatum non excludi, ideoque

nulla alia remissio necessaria est. Hanc sententiam late defendit P. Vasquez 1. 2, disput. 203, per totam, et tamen in fine suam sententiam dupliciter limitat, cum ait se solum contendere, esse probabile, contritionem formatam dilectione Dei super omnia, ex sententiæ virtutis esse, ut sine gratia habituali, et sine novo favore ei accidente, nos possit justificare de potentia absoluta, si separaretur ab habitu. In quibus verbis nec illam simpliciter affirmare audet, sed tantum esse probabilem; nec dicit de facto ita fieri, sed de possibili, seu ex hypothesi, si separaretur ab habitu. Unde adjungit, quia de facto hominibus justificatis infunditur habitus gratiæ (secundum veram, ait, et communem sententiam, licet hactenus non sit definitum), multo melius illi tribui emundationem a peccato, quam actu, ut in omnibus justificatis per eamdem formam justificatio fiat, quamvis, ut supra notavi, hanc ipsam limitationem in 3 part., disp. 2, cap. 6, retractaverit, nam etiam de facto vult certius esse, in adultis qui justificantur extra sacramentum, emundationem a peccato fieri per contritionem, ut formam, quam per gratiam habitualem. Et certe omnia quæ allegat, vel hoc probant, vel nihil, ut infra ostendam.

3. *Auctoritas.*—Ut ergo suam sententiam probabilem faciat, plures refert auctores, nonnullos ex his qui scripta sua typis mandarunt, plures vero ex aliis gravibus Theologis nostri temporis, quos vel illam sententiam docuisse, vel illi subscripsisse dicit. Sed de his posterioribus Theologis quid senserint, vel quid, aut quomodo docuerint, nihil certi dicere possum, quia nec illorum verba audire, nec scripta legere licuit, nec deest recentior illo scriptor, qui eorum sententiam partim aliter referat, partim aliter interpretetur. Ex prioribus autem Theologis, duos tantum invenio, qui aliquid ad causam faciunt; unus est Jansenius, qui negat actum dilectionis esse causam disponentem ad obtinendam remissionem peccati, et consequenter indicat esse causam formalem; an vero in eo sensu locutus sit, quem nunc tractamus, vel in alio examinando capite sequenti, mihi non constat, quia ipse non declarat; parum autem refert, nam de illius sententia satis in dicto cap. 8 dictum est. Alius auctor est Joannes Vincentius, qui sententiam suam in alio sensu diverso, et non minus singulari, explicat, et ideo distinctius illam tractare visum est, quod cap. 15 præstabimus.

4. *Primum fundamentum ex Scripturæ tes-*

timoniis.—*Secundum ex Concilio Trident.*—Fundamenta primæ sententiæ consistunt primo, in testimonii Scripturæ sacrae, in quibus per varios loquendi modos hic effectus expellendi peccatum dilectioni seu charitati tribuitur. Et, præter ea quæ supra cap. 8 retulimus, adduntur alia in quibus de remissione peccatorum fit specialis mentio. Quale est illud 1 Petr. 4: *Charitas operit multitudinem peccatorum*; idem autem est *operire quod tegere, et tegere quod remittere*. Loquitur autem Petrus de charitate continuo habenda, ad quam exhortatur, quæ actualis sine dubio est. Item Lyc. 7, dilectio dicitur causa remissionis peccatorum: *Remittuntur ei peccata multa, quia dilexit multum*. Et Ezechiel. 18 diecit: *Si impius avriterit se ab impietate sua, etc., ipse animam suam vivificabit, utique suo actu, tanquam forma expellente mortem peccati*. Secundo, allegatur Concilium Tridentinum, sess. 14, cap. 4, quatenus dicit, *contritionem charitate perfectam hominem Deo reconciliare*.

5. *Tertium, auctoritate Patrum.*—Tertio, afferuntur similia testimonia Sanctorum; primo, Gregorii, hom. 33 in Evang., dicentis dilectionem esse ignem, et peccatum rubiginem, quam ignis charitatis consumit; et loquitur de actu, nam exponit illa verba: *Remittuntur ei peccata multa, quia dilexit multum*. Secundo, eadem metaphora ignis purgantis omnia, explicat vim dilectionis Chrysostomus, hom. 7 in 2 ad Timoth. Tertio, Hieronymus, epist. 27 de contritione, dicit: *Quæ peccata fletus iste non purget? quas inveteratas maculas hæc lamenta non abluant?* Quartio, nomine Augustini, dicitur, serm. 41 ad fratres in eremo: *Accipite compunctionem, quia sanitas animarum est, remissio peccatorum est, sacrificium spirituale est*, et infra dicitur *animam sanctificans*, et infra, *peccatorum morbum expellens*. Quinto, Augustinus, lib. de Morib. Eccles., cap. 12: *Qui separatur a Deo, dilectionis reddit in Deum*; et infra dicit, *charitate sanctificari*; et tract. 9 in 1 canon. Joann.: *Diligendo (ait) amici facti sumus, sed inimicos ille dilexit, ut amici efficeremur*; et infra: *Anima nostra fœda est per iniquitatem, amando Deum pulchra efficitur*, ut alia multa loca omittam, in quibus charitatem Augustinus vocat animæ pulchritudinem, et justitiam qua sanctificamur, quæ in superioribus tractata sunt. Sexto, Ephrem, lib. de Judicio et compunct., circa finem, tom. 1, inquit: *Compunctionis sanitas animæ est, il-*

luminatio mentis est. Septimo, allegatur Bernardus in lib. de Modo bene vivendi, ad scr. 10, quia dicit: *Compunctionis sanitas est animæ, compunctionis lacrymarum remissio est peccatorum*, et similia. Octavo, addere possumus Ambrosium, in Psal. 50, ad illa verba: *Peccatum meum contra me est semper*, dicentem: *Charitas abscondit errorem, et operit multitudinem peccatorum*. *Multa quoque charitas remittit etiam ipsa peccata, sicut scriptum est: Remissa sunt ei peccata multa, etc.*; et in Psal. 118, octonar. 15, vers. ult.: *Charitas culpam et omnia peccata mortificat, charitas mortis ictus interimit*. Denique morimur flagitiis, atque peccato, dum Domini mandata diligimus; et octonar. 16, vers. ult., tractans illud: *Beati immaculati in via, qui ambulant in lege Domini*: *Si immaculatus est, inquit, is qui in lege Dei ambulat, utique convertitur qui diligit Dei legem; ergo si lex immaculatum facit, recte charitas operit multitudinem peccatorum, quia plenitudo legis charitas est*. Denique epist. 37, in fine: *Ædificatio charitatis (ait) rimam offensionis excludit et obstruit*. Et similia in Patribus passim inveniuntur.

6. *Primum rationum caput.*—Quarto, principaliiter adducuntur rationes quæ ex duobus capitibus, seu principiis præcipue sumuntur. Unum est, actum amoris esse veram sanctitatem et justitiam; aliud est, actum contritionis, seu dilectionis Dei super omnia, respectu Dei esse satisfactionem ad æqualitatem pro peccato, et in homine reparare omnia damna quæ peccatum intulerat. Prima ergo ratio principalis est, quia forma sanctificans animam expellit peccatum; sed actus charitatis sola sua vi et natura sanctificat animam; ergo. Major probata est capite præcedenti; minor autem rationibus cap. 8 adductis suadetur. Altera via principalis argumentandi est, quia actus amoris Dei super omnia satisfacit Deo, quantum peccatum offendit, et in homine reparat omnem inordinationem. Prior pars probatur, quia dilectio Dei super omnia formaliter opponitur peccato quoad potissimum ejus deordinationem contra Deum, quia peccatum mortale consistit in aversione a Deo per conversionem ad creaturam, dilectio autem Dei est conversio ad Deum cum recessu a creatura; ergo tantum bonitatis est in amore ad placandum Deum, quantum fuit malitia in peccato ad offendendum illum; ergo est satisfactio tam efficax ad expellendum peccatum, quam fuit injuria Dei per peccatum ad expellendum gratiam. Probatur